

هوالاول

استخراج جبهه کار طولانی

تألیف: مهندس رضا محمودی

سرشناسه: محمودی، رضا، ۱۳۵۲-

عنوان و نام پدیدآور: استخراج جبهه کار طولانی / رضا محمودی.

مشخصات نشر: تهران، البرز فردانش، ۱۳۸۶

مشخصات ظاهری: ۲۲۳ص

شابک: ۹۷۸۹۶۴۸۲۰۸۲۳۷

موضوع: معدنکاری دیواره بلند.

موضوع: زغال سنگ - معدن و ذخایر معدنی.

رده بندی کنگره: ۱۳۸۶ ۵الف ۲۷م/ TN۲۷۵

رده بندی دیویی: ۶۲۲/۱۵۹

شماره کتابشناسی ملی: ۱۱۸۷۳۰۴

مکانون فرهنگی انتشاراتی

تلفن: ۲۲۸۶۰۲۶۰

نوبت چاپ: اول

چاپخانه: البرز

تیراژ: ۱۰۰۰

صحافی: البرز

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

فهرست

صفحه	عنوان
۱	فهرست
۵	پیشگفتار
۷	۱- جایگاه روش استخراج جبهه کار طولانی
۸	۱-۱- تاریخچه
۱۰	۱-۲- توسعه روش جبهه کار طولانی از روشهای سنتی تا مکانیزه
۱۳	۱-۳- موارد کاربرد و جایگاه روش استخراج جبهه کار طولانی در معدنکاری
۱۵	۱-۴- صنعت زغالسنگ
۱۹	۲- مفاهیم و اصول روش استخراج جبهه کار طولانی
۲۰	۲-۱- شرایط کاربرد
۲۲	۲-۲- ایده روش
۲۳	۲-۳- آماده سازی
۲۸	۲-۴- مشخصات اجرایی روش
۳۰	۲-۵- اجزاء عملیاتی روش استخراج جبهه کار طولانی
۳۲	۲-۶- ترتیب و جهت استخراج در روش جبهه کار طولانی
۳۶	۲-۷- اهمیت تخریب سقف و عملیات نگهداری
۳۸	۳- عملیات اجرایی آماده سازی
۳۹	۳-۱- حفر فضاهای زیرزمینی
۴۰	۳-۱-۱- روش آتشیاری
۴۴	۳-۱-۲- روش حفاری مکانیزه
۵۱	۳-۲- نگهداری فضاهای زیرزمینی
۵۱	۳-۲-۱- نگهداریهای فولادی
۵۲	۳-۲-۲- سیستم بولتزنی
۵۳	۳-۲-۳- نگهداری پمپازی

۵۴	۳-۳- ترابری
۵۵	۳-۳-۱- نوار نقاله
۵۶	۳-۳-۲- سیستم ریلی
۶۰	۳-۳-۳- اسکیپ و قفس
۶۰	۳-۳-۴- ناو زنجیری واسطه
۶۱	۳-۴- تهویه
۶۴	۳-۵- خدمات فنی
۶۴	۳-۵-۱- تأمین هوای فشرده
۶۵	۳-۵-۲- تأمین انرژی الکتریکی
۶۶	۳-۵-۳- آبکشی
۶۸	۳-۵-۴- زهکشی متان
۷۰	۳-۵-۵- امور ساخت و تعمیرات
۷۰	۳-۶- ایمنی عملیات
۷۷	۴- مکانیزم نگهداری و تخریب سقف
۷۸	۴-۱- بخشهای مختلف سقف روی حفاریات زیرزمینی
۸۰	۴-۲- رفتار بخشهای مختلف سقف در فرایند تخریب
۸۲	۴-۳- توزیع تنش و مکانیزم تخریب در کارگاه استخراج
۸۵	۴-۳-۱- تئوری فشار قوس
۸۸	۴-۳-۲- تئوری تیرک سقفی
۹۰	۴-۴- اصول کلی طراحی سیستم نگهداری
۹۴	۴-۵- نحوه و مراحل بارگذاری سقف
۹۸	۴-۶- تقسیم‌بندی کلی مشکلات تأمین پایداری در روش جبهه‌کار طولانی
۱۰۰	۵- مشکلات تخریب سقف
۱۰۱	۵-۱- عدم انطباق رفتار واقعی سقف با حالت ایده‌ال
۱۰۲	۵-۲- بررسی قابلیت تخریب سقف
۱۰۶	۵-۳- توالی چینه‌شناسی و ارتباط با مشکلات موجود

۱۰۹	۵-۴ - عدم پرشدن کامل فضای استخراجی
۱۱۰	۵-۴-۱ - ضخامت ناکافی سقف بلاواسطه نسبت به ارتفاع استخراج
۱۱۳	۵-۴-۲ - عدم انبساط کافی توده تخریبی
۱۱۵	۵-۵ - قابلیت تخریب نامناسب سقف
۱۱۶	۵-۵-۱ - مشکلات مربوط به سقفهای با قابلیت تخریب زیاد
۱۱۹	۵-۵-۲ - مشکلات مربوط به سقفهای با قابلیت تخریب کم
۱۲۶	۵-۶ - سایر عوامل مؤثر بر تخریب و پایداری در روش استخراج جبهه کار طولانی
۱۲۷	۵-۶-۱ - تأثیر عمق
۱۳۰	۵-۶-۲ - تأثیر تنشهای افقی
۱۳۵	۶ - سیستمهای استخراج
۱۳۶	۶-۱ - عملیات استخراج و سیستمهای بکار رونده
۱۳۷	۶-۲ - پیکورها
۱۳۹	۶-۳ - زغالبرها
۱۴۲	۶-۴ - رنده ها
۱۴۷	۶-۵ - شیررها
۱۵۳	۶-۶ - ویژگیها و عوامل مؤثر در طراحی سیستم استخراج بهینه
۱۵۵	۷ - سیستمهای باربری
۱۵۶	۷-۱ - عملیات باربری و سیستمهای بکار رونده
۱۵۶	۷-۲ - سیستم نقلی
۱۵۸	۷-۳ - ناوهای ثابت
۱۵۹	۷-۴ - ناو زنجیرها
۱۶۲	۷-۵ - ناو زره دارها
۱۶۷	۷-۶ - ویژگیها و عوامل مؤثر در طراحی سیستم باربری بهینه
۱۶۹	۸ - سیستمهای نگهداری

۱۷۰	۸- ۱ - عملیات نگهداری و سیستمهای بکار رونده
۱۷۲	۸- ۲ - نگهداریهای چوبی
۱۷۵	۸- ۳ - پایه‌های فلزی
۱۷۷	۸- ۳- ۱ - پایه‌های اصطکاکی
۱۷۹	۸- ۳- ۲ - پایه‌های هیدرولیکی
۱۸۱	۸- ۴ - نگهداریهای قدرتی
۱۸۷	۸- ۴- ۱ - فریم‌ها
۱۸۹	۸- ۴- ۲ - چاک‌ها
۱۹۱	۸- ۴- ۳ - شیلدها
۱۹۷	۸- ۴- ۴ - چاک‌شیلدها
۱۹۹	۸- ۵ - ویژگیها و عوامل مؤثر در طراحی سیستم استخراج بهینه
۲۰۱	۹ - نکات کلیدی
۲۰۲	۹- ۱ - اکتشافات
۲۰۴	۹- ۲ - بررسیهای فنی - اقتصادی
۲۰۷	۹- ۳ - طراحی
۲۰۹	۹- ۴ - زیرساختها
۲۱۲	۹- ۵ - آماده‌سازی و تجهیز
۲۱۴	۹- ۶ - استخراج
۲۱۵	۹- ۷ - ایمنی
۲۱۷	۹- ۸ - مدیریت
۲۲۲	منابع

پیشگفتار

استخراج مواد معدنی یکی از مهمترین و معظم ترین صنایع جهان امروز می باشد . تأمین مواد اولیه سایر صنایع و نیز منابع انرژی نظیر زغالسنگ و اورانیم سبب شده است تا تولید و یا استخراج مواد معدنی یکی از شاخصهای پیشرفت کشورهای صنعتی محسوب گردد . بر همین اساس علوم و فنون معدنکاری و روشهای مختلف استخراج مواد معدنی با سرعت چشمگیری پیشرفت می نمایند . این کتاب با هدف تبیین پیشرفتهای حاصله در روش استخراج جبهه کار طولانی و برداشتن گامی در راستای توسعه و پیشرفت این روش در کشور تدوین و ارائه گردیده است .

روش استخراج جبهه کار طولانی یکی از روشهای استخراج زیرزمینی مواد معدنی بویژه زغالسنگ می باشد . از اینرو سرگذشت و پیشرفتهای این روش استخراج با صنعت زغالسنگ عجین شده است . در کشور ما نیز که بواسطه سیاست توسعه صنعت فولاد ، استخراج زغالسنگ مورد توجه قرار گرفته است ، روش جبهه کار طولانی روشی کاملاً غالب در استخراج و تولید زغالسنگ می باشد . از اینرو هر تلاشی در راستای بهبود و پیشرفت این روش تأثیر شگرفی بر صنعت زغالسنگ و سایر صنایع خواهد داشت .

استخراج جبهه کار طولانی روشی است که هم با ابتدایی ترین ابزارستی و هم با سیستمها و تجهیزات کاملاً مکانیزه قابل اجرا می باشد . البته در جهان امروز ، این روش عموماً با شیوه های اجرایی مکانیزه آن شناخته می شود . متأسفانه بنابر دلایلی اجرای این روش در کشور ما با ساده ترین شیوه ها انجام می گیرد و اطلاعات و دانش فنی اندکی از پیشرفتهای اخیر این روش وجود دارد که آن هم در خلال احداث و تجهیز اولین معدن مکانیزه زغالسنگ کشور در منطقه پروده طبس کسب گردیده است . این کتاب نیز به بهانه احداث اولین معدن مکانیزه زغالسنگ کشور تدوین و همگام با آغاز بهره برداری و استخراج از این معدن به چاپ می رسد .

در تدوین مطالب این کتاب سعی شده است تا با ارائه دیدگاهی همه جانبه ، مخاطبان با ابعاد و جنبه های مختلف روش استخراج جبهه کار طولانی آشنا شوند . همچنین سعی شده است ضمن پرهیز از تکرار مطالب سایر کتب ، درکی صحیح از کلیات و مفاهیم اساسی این روش ارائه گردد . در همین راستا از بیان پاره ای مطالب جزئی و فرعی بلحاظ پیشگیری از اطناب کلام صرف نظر شده و بیان اصول اساسی در اولویت قرار گرفته است زیرا نگارنده بر این باور است که بدون شناخت کامل از مفاهیم اساسی و پی ریزی

بنیان علمی و عملی مناسب ، پرداختن به مطالب جزئی نظیر پاره‌ای فرمولهای غیرکاربردی فاقد ارزش می‌باشد . چنین مطالبی بمیزان فراوان در کتب و مقالات مختلف خارجی ارائه شده است . بطور کلی هدف از تدوین این کتاب ارائه دیدگاهی همه جانبه و افزایش شناخت مفاهیم ، اصول و شیوه‌های اجرایی روش استخراج جبهه‌کار طولانی می‌باشد .

در فصل اول کتاب وضعیت و جایگاه روش استخراج جبهه‌کار طولانی و در فصل دوم مفاهیم ، شرایط و ویژگیهای این روش مورد بررسی قرار می‌گیرند . در فصل سوم به جنبه‌های مختلف عملیات اجرایی آماده‌سازی پرداخته می‌شود . از آنجا که رمز موفقیت در این روش نگهداری سقف می‌باشد ، مکانیزم نگهداری و تخریب سقف و مشکلات مربوطه در دو فصل بعدی بررسی می‌گردند . در سه فصل بعدی نیز با پرداختن به انواع سیستمها و تجهیزات مورد استفاده در عملیات استخراج ، باربری و نگهداری بعنوان اجزاء اصلی این روش ، سعی شده است دیدگاهی همه‌جانبه از این روش ارائه گردد . در فصل پایانی نیز به اصول کلی و کلیدی جهت اجرای موفق عملیات معدنکاری با نگاهی ویژه به وضعیت معدنکاری کشور پرداخته می‌شود . امید است این مجموعه که حاصل تحقیقات جامع ، بازدیدهای مختلف و تجربیات پنج سال فعالیت نگارنده در احداث اولین معدن مکانیزه زغالسنگ کشور می‌باشد ، بعنوان راهنما و مرجعی برای شناخت روش استخراج جبهه‌کار طولانی مفید واقع گردد .

در اینجا ضروری است تا از همفکری و راهنماییهای استاد ارجمند و فرزانه جناب آقای مهندس هرمز ناصرinia که در شکل‌گیری افکار حرفه‌ای اینجانب نقش بسزایی داشته‌اند ، کمال تشکر و قدردانی بعمل آید . همچنین افتخار داشته‌ام از راهنمایی و مساعدت جناب آقای مهندس رمضان کریتی‌ثانی بهره برده و بدینوسیله مراتب سپاس و تشکر از ایشان را ابراز می‌نمایم . از سایر اساتید و همکاران که مشوق بنده در تدوین این کتاب بوده‌اند نیز قدردانی می‌گردد . در خاتمه از همسر مهربان و فداکارم که همواره مشوق و یاور بنده بوده‌اند صمیمانه سپاسگزاری می‌نمایم .

رضا محمودی

زمستان ۱۳۸۶